

FRANZ SPIRAGO

ZÁZRAK
SVÄTEJ
SPOVEDE

ZÁZRAK
SVÄTEJ
SPOVEDE

FRANZ SPIRAGO

ZÁZRAK
SVÄTEJ
SPOVEDE

Z nemeckého originálu *Das Wunder der heiligen Beichte*, 1931

Vydal: © Zachej.sk, 2018

Preklad: © Rastislav Nemec

Grafika: © Lýdia Valter

Redaktorka: PhDr. Zuzana Ring

Jazyková korektúra: Mgr. Martina Bodnárová, PhD.

Nihil obstat: Mons. Gabriel Ragan

Imprimatur: Mons. Bernard Bober, arcibiskup – metropolita,
ABÚ Košice – Prot. č. 849/18, 2.7.2018

Biblické citáty sú uvedené podľa oficiálneho katolíckeho
prekladu Svätého písma (SSV, 2016).

ISBN: 978-80-89866-63-2

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa
nesmie reprodukovat' v akejkoľvek podobe alebo akýmkoľvek
spôsobom (elektronicky, mechanicky, fotokópiami alebo iným
spôsobom) bez súhlasu vlastníka autorských práv.

PÁR SLOV K VYDANIU TEJTO KNIHY

V každej sviatosti je prítomný Boh. V každej jednej môžeme jedinečne zakúšať či vidieť znaky jeho prítomnosti sprevádzané milosťou. Sviatosť zmierenia či spoveď, ako ju bežne nazývame, je miestom zmierenia človeka s Bohom i s Cirkvou.

Idem na spoveď. Bol som na spovedi. Medzi týmito dvoma vetami by sa malo udiat niečo zásadné. Hmatateľné. Premieňajúce. A nemusia to byť len pohnuté emócie, pretože hoci človek po prijatí tejto sviatosti nemusí nič cítiť, aj tak má každá jedna dobre vykonaná svätá spoveď zásadný dopad na duchovný život.

Spiragov text bol napísaný začiatkom 20. storočia. V rokoch 1545 – 1563 prebiehal Tridentský koncil, z ktorého vzišiel Tridentský katechizmus, nazývaný tiež Rímsky katechizmus. Svojou autoritou ho potvrdil pápež Pius V. Za ovocie Druhého vatikánskeho koncilu možno považovať i Katechizmus Katolíckej cirkvi, podpísaný Jánom Pavlom II. Spirago vo svojich textoch čerpal z Tridentského katechizmu. My sme ho tam, kde to bolo vhodné, doplnili podľa aktuálneho znenia Katechizmu Katolíckej cirkvi (KKC).

Spirago v tejto knihe podáva ucelenú náuku o sviatosti zmierenia. Odpovedá na otázky, čo je to hriech a čo spôsobuje v ľudskej duši, objasňuje rozdiel me-

dzi ľahkým a ťažkým hriechom, hovorí o ľútosti a dokonalej ľútosti. Všetky odpovede súvisiace so sviatosťou zmierenia hľadá v náuke Katolíckej cirkvi a v Písme. Tiež u cirkevných otcov, ktorých múdrosť preveril čas, a u svätcov, ktorí to najvýrečnejšie svedectvo vydali svojím vlastným životom.

Táto kniha je pozvánkou na vitálny život viery čerpajúcej z bohatstva sviatostí Cirkvi, zvlášť zo sviatosti obrátenia, pretože spoved' „sviatostne uskutočňuje Ježišovu výzvu na obrátenie“ (KKC 1423). Nech prehĺbi naše poznanie, aby sme mohli žiť v radosti a v pokoji, byť obnovení, zmierení a odpúšťať tak, ako aj nám bolo odpustené.

Zuzana Ring,

vydavateľstvo Zachej.sk

O ČO IDE VO SVIATOSTI ZMIERENIA

*„V nebi bude väčšia radosť
nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie,
ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými,
ktorí pokánie nepotrebujú...“ (Lk 15,7)*

Keď sa ryba chytí na udicu, ihneď pocíti bolesť. Niečo podobné zažíva aj hriešnik. „Čo nám Boh dal ako trest, to nám napokon dopomohlo ku spáse; za náš hriech nám dal pocítiť bôľ; ale práve vďaka takémuto bôľu a smútku sa dokážeme oslobodiť od hriechu.“ (sv. Ján Chryzostom). Vnúterná lútosť nad vlastným hriechom a s tým spojený úprimný odklon od vecí a návrat k Bohu sa zvykne volať pokánie.

Celý náš život by vlastne mal byť takýmto neustálym pokáním. Kristus hovorí: „Ak nebudete robiť pokánie, všetci zahyniete podobne“ (Lk 13,5). A ďalej: „Beda vám, čo ste teraz nasýtení, lebo budete hladovať! Beda vám, čo sa teraz smejete, lebo budete žiaľiť a plakať!“ (Lk 6,25). Často niekomu pohrozil večným zatratením. Hlavne ľuďom, čo si chcú život len užívať.¹ Ani jeden človek, aj keby si ne-

¹ Porov. Jn 12,25

bol vedomý žiadneho svojho hriechu, by nemal z tohto sveta odísť bez náležitého pokánia (sv. Augustín). Spásu si musíme zaslúžiť pokáním. Asi tak, ako keď lúskaeme orechovú škrupinu a za odmenu sa dostaneme k jadrovníku (sv. Hieronym). Aj veľkí svätí, ako napríklad svätý Alojz, robili veľké pokánie i za svoje nepatrné chyby. Pritom plakali, postili sa, spávali na holej zemi a podobne. Kristus z tohto pokánia učinil sviatosť, keď v deň vzkriesenia daroval apoštolom moc odpúšťať hriechy.

V deň svojho vzkriesenia Kristus prehovoril k apoštolom takto: „Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané“ (Jn 20,23). Týmito slovami dáva na jednej strane moc odpúšťať hriechy. Na druhej strane veriacim aj prikazuje, aby svoje hriechy vyznávali kňazom. A tým dosahovali odpustenie.

Ustanovenie sviatosti pokánia bol teda prvý dar, ktorý ľudstvo dostalo od vzkrieseného Spasiteľa. Kristus sa v tej chvíli správa ako kráľ, ktorý udeľuje amnestiu zločincovi v deň, keď nastupuje na trón – alebo aj pri inej radostnej udalosti. Lebo Spasiteľ udeľuje v deň svojho vzkriesenia amnestiu, odpustenie celému hriešnemu ľudskému pokoleniu. V deň, keď bol Spasiteľ vzkriesený aj s telom, dáva apoštolom moc, ktorá prebúdza ľudí z duchovného spánku. Zjednotenie oboch týchto udalostí ukrýva v sebe hlboký význam. Skúsme si uvedomiť, že tieto dni, keď boli ustanovené obe sviatosti (sviatosť pokánia a Sviatosť oltárna), stoja ako dva žiariace svietniky na oltári Veľkého piatku, keď Kristus umiera. Za akých podmienok nám Kristus získal toto odpustenie hriechov, naznačil dávno predtým pri týchto udalostiach:

1. Pri uzdravení ochrnutého, ktorý trpel na dnu.² Hriech predstavuje takéto duchovné ochromenie. Aj pri odpustení hriechov sa človeku odporúča nejaký skutok pokánia. Napríklad ochrnutý si mal ako kajúci skutok odniesť svoje lôžko.
2. Pri uzdravení malomocného.³ Hriech predstavuje pre dušu niečo ako malomocenstvo. Každý z nás sa musí ísť ukázať kňazovi a ten ho v mene Božom prehlási za čistého.
3. Pri omilostení Magdalény, ktorá plakala pri Ježišových nohách a začula z jeho úst slová: „Tvoje hriechy sú odpustené“ (Lk 7,48). Vtedy sedela pri Ježišových nohách Magdaléna a plakala, dnes to isté robia hriešnici. S kajúcou myslou sa vrhajú k Ježišovým nohám, ktoré nahrádza Kristov námestník – kňaz. A u neho získavajú odpustenie svojich hriechov.

Vo sviatosti pokánia nastáva jedna udalosť: kajúci kresťan sa spovedá kňazovi, ktorý dostal k tomuto aktu plnú moc. Spovedá sa mu zo svojich hriechov a kňaz mu ako zástupca Boha na zemi tieto hriechy odpúšťa. Z hľadiska liturgického obradu to prebieha nasledovne:

Hriešnik si pokľakne na spovedné kľačadlo, dostane od kňaza požehnanie (a prežehná sa), vysloví najprv prvú časť spovednej formuly, nato vyzná svoje hriechy. Svoju spoved' uzavrie druhou spovednou formulou. Potom mu kňaz položí jednu-dve otázky, dá mu

² Porov. Mt 9

³ Porov. Mt 8

krátke ponaučenie, stanoví nejaké pokánie a nakon mu dá rozhrešenie, s ktorým sa spája ďalšie požehnanie kajúcnika (pri žehnaní nad ním urobí znamenie kríža). V niektorých krajoch sa po tomto požehnaní zvykne pobozkať štóla.⁴ Kajúcnik sa potom vráti do lavice, na svoje miesto alebo k oltáru, aby sa tam pomodlil a prípadne aj pripravil na sväté prijímanie. Kňazské rozhrešenie (absolúcia)⁵ znie takto: „A ja ťa rozhrešujem (čo znamená: oslobodzujem) od tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“⁶ Rozhrešenie sa pritom udeľuje z pozície sudcu (Tridentský koncil 14, kap. 9).⁷ Zaznieva ako náhly blesk z neba, ako stravujúci oheň, ktorý spáli všetky vyznané hriechy.

⁴ Dnes už tento zvyk úplne vymizol (pozn. vyd.).

⁵ Z latinského *ab-solvere* – rozviazať.

⁶ Text rozhrešenia podľa KKC 1449: „Milosrdný Boh Otec, ktorý smrťou a zmŕtvychvstaním svojho Syna zmieril svet so sebou a zoslal Ducha Svätého na odpustenie hriechov, nech ti službou Cirkvi udelí odpustenie a pokoj. A ja ťa rozhrešujem od tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“ (pozn. vyd.).

⁷ KKC 1465: Keď kňaz vysluhuje sviatosť pokánia, vykonáva službu dobrého pastiera, ktorý hľadá stratenú ovcu; službu milosrdného Samaritána, ktorý ošetruje rany; otca, ktorý čaká na márnotravného syna a pri jeho návrate ho víta; spravodlivého sudcu, ktorý nehľadá na osobu a ktorého súd je zároveň spravodlivý a milosrdný. Slovom, kňaz je znakom a nástrojom milosrdnej Božej lásky voči hriešnikovi (pozn. vyd.).

Protestanti sa nad kňazským rozhrešením len pohoršujú a vravia: „Ako môže mať človek takú výsadu, ktorá prináleží len Bohu?“ Odpoveď znie: Lebo kňaz túto plnú moc dostal od Boha. A vari aj sami protestanti nedostali takéto právo od Boha, keď udeľujú krst? Veď krstom sa človek stáva Božím dieťaťom a dedičom nebeského kráľovstva. Preto krstom uplatňujú právo, ktoré prináleží len Bohu.

Spovednica spravidla pozostáva z dvoch drevených stien, v ktorých sa nachádza otvor prehradený mrežami. Týmto otvorom kajúcnik vyznáva kňazovi svoje hriechy. Niektoré spovednice zvyknú byť aj umelecky pekne dovtorené, vonkajšok môže byť vyzdobený rôznymi biblickými udalosťami, ktoré nabádajú ku kajúcnyom myšlienkam. Napríklad obraz márnotravného syna, plačúcej Magdalény, nariekajúceho apoštola Petra. Občas sú na spovednici znázornené aj obrazy Ukrižovaného či podobizeň Dobrého pastiera, ktoré dodávajú kajúcnikovi odvahu a povzbudenie. Na starších spovedniciach býva znázornená ruža s piatimi listami. Ruža má trne, ale krásne vonia. Rovnako je to so spoved'ou: je to síce náročná záležitosť, ale prenáša nás do stavu milosti a vďaka nej nachádzame u Boha zaľúbenie. Ruža symbolizuje mlčanlivosť, ktorú je spovedník povinný dodržať.

Už starí Rimania mávali na svojich hostinách zavesenú ružu. Týmto obrazom napomínali svojich hostí k diskretnosti o tom, čo sa pri stole hovorí (výraz „sub rosa“ – doslova „pod ružou“ – ešte aj dnes znamená niečo ako „zverujem ti tajomstvo“). Päť lístkov ruže pre nás symbolizuje 5 krokov pokánia. Alebo nás v myš-

lienkach upriamuje na päť Kristových rán, ktorým sme povinní poďakovať za milosť odpustenia hriechov.

Vyspovedať sa je povinný každý veriaci kresťan, ak po krste upadol do ťažkého hriechu, ak chce dosiahnuť spásu (Tridentský koncil 14, 1). Lebo bez tejto sviatosti nikto nedokáže opätovne získať spásonosnú milosť (Tridentský koncil 6, 29).⁸

Pre tých, čo po krste upadli do hriechu, je táto sviatosť práve tak potrebná, ako je pre nepokrstených potrebný krst (Tridentský koncil 14, 2).⁹ Svätí otcovia nazývajú sviatosť pokánia druhým krstom alebo plávajúcim brvnom, ktorého sa po stroskotaní vieme zachytiť a tak sa zachrániť. Krstom sme vstúpili na loď, ktorá nás vovedie do prístavu spásy. Keď spáchame ťažký hriech,¹⁰

⁸ KKC 1470: Keď sa hriešnik v tejto sviatosti zveruje milosrdnému Božiemu súdu, určitým spôsobom anticipuje súd, ktorému bude podrobený na konci tohto pozemského života. Lebo teraz, v tomto živote sa nám poskytuje možnosť voľiť si medzi životom a smrťou a len kráčajúc cestou obrátenia, môžeme vojsť do Božieho kráľovstva, z ktorého ťažký hriech vylučuje. Keď sa hriešnik vierou a pokáním obracia ku Kristovi, prechádza zo smrti do života a „nepôjde na súd“ (Jn 5,24) (pozn. vyd.).

⁹ KKC 405: Krst tým, že dáva život v Kristovej milosti, zotiera dedičný hriech a obracia človeka k Bohu. Ale následky tohto hriechu pre oslabenú a na zlé náchylnú prirodzenosť ostávajú v človekovi a vyzývajú ho do duchovného boja (pozn. vyd.).

¹⁰ Pod termínom „ťažký hriech“ KKC 1857 chápe taký hriech, „ktorého predmetom je vážna vec a okrem toho je spáchaný s plným vedomím a uváženým súhlasom“ (pozn. prekl.).

lod' stroskotá. V takom prípade sa vieme zachrániť už len tým, že sa chopíme brvna z rozbitej lode. Týmto brvom je sviatosť pokánia (sv. Hieronym). Ak niekoho ukradomky uštipne ten starý had – nazývaný diabol –, môže sa uzdraviť len vtedy, ak lekárovi ukáže svoju ranu po uštipnutí (sv. Hieronym). Pýchou sa, naopak, hriešnik len vzd'alauje od Boha. Preto len vďaka pokore sa vie prinavrátiť k Bohu (sv. Gregor Veľký).

Ak niekto spáchal ťažký hriech, mal by čo najrýchlejšie pristúpiť k sviatosti pokánia. Čím dlhšie otáľame s obrátením, tým je to pre nás ťažšie. Keď si vytkneme končatinu, treba ju ihneď napraviť, lebo nám navrie a napuchne a potom sa nám už oveľa ťažšie zahojí. Podobne je to aj so sviatosťou pokánia. Keď nám do deravej lode tečie voda, musíme ju hneď vypumpovať, lebo sa lod' začne potápať. A rovnako keď dom zachváti požiar, musí sa hneď začať s hasením, lebo inak celý dom zhorí (sv. Hieronym). Alebo keď niekto vypil jed, hneď ho treba vydáviť von, inak je ten človek stratený (sv. Atanáž). Podobne je to aj so smrteľným hriechom. Oko nestrpí ani tú najmenšiu smietku, ale hneď, len čo nám padne do oka, začneme plakať a chceme sa jej zbaviť. Podobne to platí aj o hriechu. Preto Cirkev nestanovuje nejaký pevný čas alebo termín, keď by sme sa mali po hriechu vyspovedať. Lebo hriešnik sa môže navrátiť k Bohu v ktorúkoľvek hodinu (Rímsky katechizmus).

Nespoliehaj sa na Božiu zhovievavosť! Čím dlhšie nechávaš Boha čakať, tým prísnejšie ťa bude súdiť (sv. Augustín). Čím dlhšie hriešnik odkladá pokánie, tým

väčší počet trestov môže očakávať (sv. Anton). Tým, čo pokánie odkladajú až na smrteľné lôžko, Boh zvyčajne nedáva možnosť, aby sa s ním naozaj zmierili. Je to spravodlivý trest za hriech pre hriešnika, ktorý nič dobrého robiť nechcel, keď mohol, a teraz už nič robiť nemôže, aj keď chce (sv. Augustín). Kristus hovorí: „Budete ma hľadať, a nenájdete ma“ (Jn 7,34). Lebo čas milosti už pominul. A smutné je, že niekto chce nakupovať až potom, čo jarmok skončil (sv. Gregor Naziánsky). Kristus síce odpustil lotrovi, ktorý visel po pravej strane jeho kríža, aby si kvôli svojim hriechom sám nezúfal. Ale odpustil len jemu jedinému. To preto, aby si sa ani ty príliš nespoliehal a pokánie neodkladal na záver života (sv. Augustín). Obrátenie v hodine smrti – to nie je bežný prípad, skôr je to zázrak (sv. Bernard). Tým, čo svoje pokánie posúvajú na koniec života, môže sa prihodiť niečo podobné ako figovníku, na ktorom Kristus nenašiel žiadne ovocie. Našiel len lístie, a preto ho hneď zatratil.¹¹ Kto odkladá svoje pokánie, tomu hrozí, že zomrie v hriechoch. Nespoliehaj sa na zajtrajší deň, ak nevieš, či ti vôbec zostáva nejaká hodina života (sv. Augustín). Boh síce prisľúbil kajúcnikom odpustenie, ale neprisľúbil im zajtrajší deň (sv. Augustín). Pokánie ani nemá cenu v čase, keď už sa viac nedá hrešiť. Vtedy neopúšťaš hriech ty, ale hriech opúšťa teba (sv. Ambróz). Hriešnik na smrteľnej posteli stráca duchaprítomnosť, lebo ho prepadla smrteľná úzkosť. Čoraz viac trúchli a býva zmätený. Asi tak ako pocestný,

¹¹ Porov. Mt 21,19